

H. Pavlincová, B. Horyna (editoři), *Judaismus, křesťanství, islám: Olomouc, 2003, 661 str.*

Slovník *Judaismus, křesťanství, islám* je druhým vydáním, aktualizovaným a značně obsahově rozšířeným oproti prvnímu vydání. Čtrnáct odborníků je autory více než dvou a půl tisíců abecedně uspořádaných hesel, členěných do tří velkých částí, každá odpovídající jednomu ze tří výše uvedených monoteistických náboženství. Vzájemně propojená hesla nás seznamují se vznikem, vývojem, dějinnými změnami toho kterého náboženství, s základními články víry, morálními a právními normami a různými ideovými proudy uvnitř jednotlivých náboženství.

Slovník je uveden studií o monoteismu, která ve stručnosti podává historický obraz vzniku a rozvíjení, na náboženské mapě světa ojedinělé, myšlenky jedinobožství, jež měla tak ohromný dopad na dějiny, mnohdy tragický, a není snad místo na Zemi, která by ji nebylo poznamenáno.

Slovník je nejen výborným studijním materiálem k jednotlivým náboženstvím, nado to koncepčně zaměřen zejména ke srovnávání jednotlivých náboženství, kdy k některým termínům si můžeme vyhledat jejich významový ekvivalent v zbývajících dvou. Slovník je tak přínosem ke komparativní religionistice. Např. slovo „duše“ si můžeme vyhledat ve všech třech oddílech a snadno tak porovnáme významy, které jim udílí judaismus, křesťanství a islám.

Slovník tak tvoří studijní materiál, jehož hodnotu mnohokrát oceníte, a vaše religionistická knihovnička se bez něj zajisté neobejde. Cena slovníku, jak už to u podobných publikací bývá, není z nejnižších, vyjde vás na pět set korun, avšak je to investice, která má rozhodně smysl. Takže až budete přemýšlet, co byste rádi k narozeninám, nebo z nedočkavosti již budete Ježíška bombardovat dopisy, nezapomeňte vedle nového Porsche na slovník *Judaismus, křesťanství, islám*.

Přemysl Baroň

Mezinárodní konference „Náboženství a jídlo“, Pardubice, 26. a 27. 10. 2004

Konference *Náboženství a jídlo*, pořádaná katedrou religionistiky a filosofie Fakulty humanitních studií Univerzity Pardubice, se konala v působivém historickém interiéru pardubického zámku. Během dvou dnů zaznělo na dvě desítky referátů, zaměřených na různé aspekty vztahu náboženských tradic a stravy. Mezi přednášejícími byli zastoupeni nejen religionisté, ale rovněž odborníci z geografických, antropologických, historických a archeologických pracovišť z České republiky, Slovenska a Polska. Atraktivní téma a program konference se postaraly o hojnou účast posluchačů, kteří po oba dny téměř zcela zaplnili konferenční sál.

Konferenci zahájil úvodním slovem Ivan O. Štampach. Zdůraznil, že religionistika, chápaná jako interdisciplinární obor, se nemůže spokojit s pouhým popisem zkoumaných jevů, ale musí se soustředit i na jejich interpretaci a analýzu.

Úvodní blok pod názvem *Historická perspektiva* představil ve vystoupeních Dalibora Antalíka a Pavla Titze pohled na vztah náboženství a jídla z perspektivy archeologických nálezů ze starověké Syropalestiny a střední Itálie. Příspěvek Bohuslava Šalandy *Náboženství a jídlo – kulturně antropologické aspekty* sice do tematického rámce prvního bloku příliš nezapadl, přinesl však zajímavé informace o novodobých trendech v antropologickém studiu stravy a stolování.

Následoval blok *Rituální hostina ve starověku*, kde zazněly referáty Ivy Doležalové, Dalibora Papouška a Radka Chlupa věnované rituálnímu stolování v raném křesťanství a otázkám obětí jídla v antickém Řecku. Výklad Pavla Hoška *Společenské stolování v biblických dobách*, založený na myšlence obohacení biblické exegeze využitím poznatků společenských věd, zacházel však značně mimo rámec religionistického diskurzu.

Blok *Podněty pro komparativní pohledy* uvedli Tomáš Novotný a Eleonóra Hamar. Oba se zaměřili na pojetí *kašer* stravy v judaismu. Attila Kovács analyzoval vztah islámského aktivismu k půstu v měsíci ramadánu. Poslední přednášející tohoto bloku Tomáš Bubík předložil v referátu *Hostina a půst v křesťanské kultuře* jistě pozoruhodné, možná však až příliš radikální závěry o jídle jakožto podstatném konstitutivním faktoru „středomořské kultury chleba a vína“ a „severoevropské kultury masa“.

Rozsáhlý blok *Souvislosti s kulturní antropologií* zahájil Vít Erban výkladem na téma *Čisté a nečisté jako kulturní konstrukt*, v němž vycházel především z hlediska symbolické antropologie Mary Douglasové. Alexandra Navrátilová se zaměřila na postavení jídla jako prostředku komunikace s posvátnem v lidové tradici. Množství konkrétních příkladů, kterými Navrátilová podepřela svou argumentaci, vyvolalo na konci bloku živou a podnětnou diskuzi s posluchači. Michal Veleg se věnoval rituálnímu požívání stravy v lidové religiozitě Rumunů, zejména očistnému pití nápoje při tzv. „vampýrské chorobě“. Následoval referát Radosława Ułiszaka *Hinduismus a výživa obyvatel Indie*, přednesený v polštině. Výklad Mileny Lenderové *Tabule sváteční a postní – příklad stravování hrabat Schliků v období mezi časy* se navzdory svému názvu problematice náboženství téměř úplně vyhnul, i když podal zajímavý přehled skladby jídelníčku šlechty v první polovině 19. století.

Antropologicky zaměřený blok pokračoval příspěvky k rituální stravě obyvatel Guinejského zálivu (Josef Kandert), jihoamerických Lakadonců (Milan Kováč) a obyvatel kavkazských oblastí (Beata Čierníková).

Blok *Jídlo v současné religiozitě* otevřel David Václavík výkladem *Obžerství, askeze a konzum v kontextu soudobého života*. Následovaly příspěvky k otázkám rituální čistoty ve višnuistické kuchyni (Martin Fárek) a sakrálního jídla v hnutí Hare Kršna (Miroslava Brymzová). Milan Fújda rozebral různé aspekty ideového zázemí českých čajoven a jeho vztahu k myšlenkovým proudům označovaným jako „New Age“. Závěrečným referentem bloku byl Vít Machálek, jehož příspěvek *Křesťanství a mentální anorexie* vyznělo spíše jako morální apel, kritizujícím z různých hledisek zhoubné následky novodobého kultu štíhlého těla.

Program uzavřel úvahou na téma *Jsme to, co jíme – mezi Feuerbachem a nebeskou hostinou* Ivan O. Štampach, který se tak stal jediným referujícím v posledním bloku *Pohled filozofie náboženství*.

Přínos mezinárodní konference *Náboženství a jídlo* lze vidět v praktickém naplnění myšlenky mezioborové spolupráce, kterou lze vnímat jako nosnou ideu celého konferenčního programu. Ten ukázal, jak lze rozvíjením vztahů s jinými vědními disciplínami obohatit interpretační možnosti religionistiky. Z hlediska organizace byla celá akce zvládnuta velmi dobře. Snad pouze zařazování diskuze až na konec celých tematických bloků se jeví jako problematické. Zůstává otázkou, zda by napříště nebylo vhodnější otevřít přiměřeně časově limitovanou diskuzi vždy bezprostředně po vystoupení každého přednášejícího.

Zájemci z řad širší odborné veřejnosti, kteří neměli možnost se konference zúčastnit osobně, se budou moci seznámit s jednotlivými referáty v připravovaném sborníku.

Jakub Havlíček

Bavorská státní knihovna v Mnichově (BSB)

Počátky Bavorské státní knihovny sahají až k roku 1558, kdy dal k jejímu založení impuls bavorský vévoda Albrecht V. Stejně jako v minulosti tak i nyní patří se svými téměř osmi miliony svazky a přibližně 87 000 manuskripty k jedné z nejvýznamnějších knihoven Evropy. Její sbírka domácích a zvláště zahraničních časopisů patří k druhé nejrozsáhlejší na evropském kontinentě po Britské knihovně v Londýně.

Současné fondy pokrývají širokou paletu oborů, od publikací v humanitních a sociálních vědách až k vědeckým a lékařským časopisům. Přes rozsáhlý záběr svého zaměření se BSB specializuje na několik prioritních oblastí. V první řadě je to oblast hudby, její hudební oddělení patří mezi nejdůležitější hudební knihovny na světě, jejíž počátky se datují až k ranému 16. století. Tato sbírka obsahuje originální rukopisy a tisky stejně jako množství odborné muzikologické literatury a časopisů. Další oblastí je pak sbírka map a obrazů. Mapy vytištěné po roce 1500 až do současnosti, atlasy, vybrané publikace o kartografii, ručně kreslené mapy a archiv obrazů obsahující více než 1,2 milionu položek jsou umístěny v oddělení pro mapy a obrazy. Třetí a pro nás nejzajímavější oblastí je oblast střední a východní Evropy, Blízkého a Dálného východu a jihovýchodní Asie. Zde je k dispozici spousta relevantní literatury a časopisů jak evropské proveniencie, tak i amerických a asijských titulů.

BSB sídlí v samém centru Mnichova na adrese: **Ludwigstr. 16, 80539 München**, což je 30 min. pěšky od ústředního mnichovského náměstí Marienplatz. Jednoznačně nejpohodlnější dopravou do knihovny je metro č. **U3** nebo **U6** na stanici **Universität** (směr Marienplatz), kde vystoupíte asi 100 m před budovou BSB.

Co se týče výpůjčních podmínek, jsou velmi jednoduché. Pokud nemáte možnost si vyřídit členskou průkazku, která se poskytuje zcela zdarma a jejíž podmínkou je jen německé občanství, případně být studentem některé zdejší univerzity, můžete si